

Creació col·lectiva d'un conte. Una seqüència didàctica

**DOLORS FONT ROTCHÉS, CATERINA MARTÍNEZ TABERNER,
FRANCINA TORRAS COMPTE**

En aquest article presentem una proposta de seqüència didàctica¹ adreçada, bàsicament, a estudiants d'educació secundària i emmarcada dins l'àrea de llengua catalana. Es tracta de realitzar un text narratiu curt, de creació col·lectiva, que es construeix a partir d'una capçalera d'un conte i de les aportacions individuals successives dels estudiants, cadascun dels quals hi participa escrivint un o dos paràgrafs.

El que pretenem és que l'estudiant reflexioni sobre la seva pròpia producció textual, que entengui que el treball personal repercuteix en una millora del treball col·lectiu i que l'estimuli en la creació de textos.²

OBJECTIUS

- Saber planificar un conte.
- Saber prendre decisions en grup.
- Saber produir un fragment de text, respectant l'entramat narratiu anterior.
- Desenvolupar la imaginació en la creació d'un text.
- Ajustar-se a la planificació, tant pel que fa al desenvolupament del text com pel que fa a la temporització.
- Saber aplicar els coneixements gramaticals i textuals adquirits.
- Saber fer una reflexió metalingüística.

FASES DE LA SEQÜÈNCIA

PRIMERA ACTIVITAT: PLANIFICACIÓ DEL CONTE

Objectius:

- Saber planificar un conte.
- Saber prendre decisions en grup.

Aquesta activitat es treballa en grup i consisteix a planificar el procés d'elaboració d'un conte, a definir-ne els aspectes bàsics (estructura, esdeveniments, personatges, espai, temps, i punt de vista del narrador), a partir d'un

encapçalament, escrit per un autor conegut, i a establir una cadena de redacció entre els membres del grup.

Cal, doncs, en primer lloc, crear els grups de treball a l'aula –de cinc a vuit alumnes–, i que el professor aportï uns quants encapçalaments de conte per tal que cada equip pugui triar el que més li plagui per participar en l'activitat.

Un cop els membres de cada grup han arribat a un acord sobre quina capçalera de conte escullen, cal que la llegeixin atentament, per poder copsar tota la informació que aporta el fragment i començar a activar la imaginació a partir del que el text els suggereix.

Després de la lectura, tots els qui formen part d'un mateix grup escolliran un membre perquè prengui nota dels acords a què arribin. Tots plegats fan una pluja d'idees per tal de fer propostes sobre les característiques que tindrà el nou text: el tipus de conte que ha de ser (realista, fantàstic, de por, de ciència-ficció), la trama que es desenvoluparà, els personatges, l'espai on tenen lloc els fets, el temps cronològic, la durada (temps durant el qual es desenvolupa l'acció) i el punt de vista del narrador.

Quan aquests aspectes han estat debatuts i ja hi ha una proposta ferma, s'ha de procedir a establir els dies i l'ordre en què participaran els diversos membres del grup (qui és el primer, el segon, el tercer, etc.) i quants dies té cada estudiant per escriure la seva aportació

FOTO: MARC VILA

(normalment es dóna un marge de dos dies). És important que cada estudiant mostri una bona predisposició i responsabilitat a complir la seva part de feina en el dia convingut.

Un cop s'han pres tots els acords, el professor donarà als alumnes la pauta d'observació 1, perquè puguin comprovar si han fet tot el que s'havia previst.

Pauta d'observació 1

1. ¿Hem extret tota la informació rellevant que ens aporta l'encapçalament del conte i tenim una idea clara del tipus de conte que volem fer?
2. ¿Hem seguit l'estructura del conte (plantejament, nus i desenllaç)?
3. ¿On té lloc la narració? ¿En quina època històrica se situa i quant de temps transcorre mentre van succeir els esdeveniments?
4. ¿Quin és el punt de vista del narrador?
5. ¿Hem definit el personatge o els personatges principals?
6. ¿Hem previst l'ordre i les dates de participació de cadascun dels membres del grup?

SEGONA ACTIVITAT: CREACIÓ DEL TEXT

Objectius:

- Saber produir un fragment del text respectant l'entramat narratiu anterior.
- Desenvolupar la imaginació en la creació d'un text.
- Ajustar-se a la planificació, tant pel que fa al desenvolupament del text com pel que fa a la temporització.

Cada alumne té dos dies per realitzar un o dos paràgrafs d'unes 15 línies. El primer alumne de la cadena de redacció de cada grup ha de fer el seu fragment a partir de l'encapçalament del conte i, al final, ha d'anotar-hi nom i cognoms; després l'ha de fer arribar al segon alumne de la cadena i així fins al final. Sempre s'han d'incloure tots els paràgrafs que ja s'han escrit, mai un de sol. Per anar-se passant les successives aportacions, l'alumnat pot fer servir el correu electrònic o qualsevol altre sistema (disquet, CD-Rom) de què disposi.

És important que l'alumne tingui clar que, a l'hora de realitzar el seu fragment, ha de respectar el que s'ha escrit anteriorment ja que, si no és així, el text podria presentar problemes de coherència que en dificultarien, poc o molt, la comprensió i el seguiment de la història. Per això cal que l'alumne, abans de passar el seu redactat al company següent, tingui en consideració la pauta d'observació 2.

Pauta d'observació 2

1. ¿He llegit el text sencer que m'han fet arribar?
2. ¿He respectat els fets i les accions de la trama que ens vam proposar?
3. ¿He sabut mantenir de forma coherent la caracterització de cada personatge?
4. ¿He respectat el punt de vista del narrador?
5. ¿He tingut en compte els indrets on vam acordar que tindria lloc la narració?
6. ¿He anotat el meu nom i cognom en acabar el paràgraf?

Un cop acabada la cadena de redacció es posaran en comú a l'aula les incidències i es valorarà entre tots com s'han pogut superar les dificultats.

TERCERA ACTIVITAT: REVISIÓ

- Saber aplicar els coneixements gramaticals i textuals adquirits.
- Saber fer una reflexió metalingüística.

Aquesta activitat es treballa en grup i consta de tres fases.

Primera revisió de l'alumnat

Un cop tots els alumnes han intervingut en el redactat, es reuneixen per fer una lectura del conte de cara a revisar-ne el text. Aquesta lectura els ha de veure si hi ha problemes de coherència, de cohesió, d'adequació o gramaticals. Per tant, és l'hora d'aplicar els coneixements gramaticals i textuals que tenen i veure quins canvis s'han de fer en el redactat per tal de solucionar errors. La pauta d'observació 3 els ajudarà en aquest procés de revisió.

Pauta d'observació 3

1. ¿És gramaticalment correcte i està ben cohesionat el text? ¿Hem revisat
 - l'ortografia, la morfosintaxi, l'ús de majúscules i minúscules, l'ordre sintàctic de les frases, els errors en la referència (pronoms), els connectors, la puntuació i que les frases siguin acabades?
2. ¿És coherent? ¿Hem considerat si hi ha
 - idees no clares, mal expressades o redundants?
 - una inadequada separació de paràgrafs?
 - manca de progressió en el tema?
 - informació irrellevant o inadequada?
 - problemes en l'ordenació temporal dels fets?
3. ¿El lèxic, és adequat? ¿Hem canviat els mots
 - repetits, imprecisos o incorrectes i els usats impropis?
4. ¿Es manté el nivell de formalitat? ¿Hem detectat i introduït canvis si el registre és impropis o presenta fluctuacions en el nivell de formalitat?

Primera revisió del professor

El professor marcarà tot el que consideri millorable en el text, a partir d'uns signes gràfics pactats. Es tracta d'assenyalar on hi ha un problema i de donar-ne indicis de la tipologia perquè els alumnes puguin continuar reflexionant sobre la seva pròpia producció.

FOTO: MARC VILA

Segona revisió de l'alumnat i revisió final del professor

El conte retorna al grup i, a partir de les marques, els alumnes les analitzen i intenten de donar-hi una solució. Novament, el responsable del grup introdueix les modificacions i retorna el text al professor. El professor reuneix el grup per comentar-los aquells aspectes que encara presenten alguns problemes, els dona pistes perquè ells puguin trobar-ne la solució i, si no se'n surten, ell mateix la proposa. És important que el professor comentï les incorreccions perquè els alumnes veegin clarament l'error que han comès i com el poden resoldre.

VALORACIÓ

Un cop tots els grups ja han arribat a la fase final del conte, és interessant valorar el grau d'assoliment dels objectius generals que ens havíem proposat inicialment, és a dir, si han sabut planificar i produir el fragment del conte, si ha servit per desenvolupar la seva imaginació, si s'han ajustat a la programació, si han sabut aplicar els coneixements gramaticals i textuals i si han reflexionat metalingüísticament. També cal valorar el grau de satisfacció de l'alumnat en la realització de l'activitat. ■

NOTES

1. DOLZ, Joaquim: «Seqüències didàctiques i ensenyament de la llengua: més enllà dels projectes de lectura i d'escriptura», dins *Projectes per aprendre llengua*, Articles 2, octubre 1994, pàgs. 21-33.

2. Malgrat que l'objectiu de la seqüència és bàsicament lingüístic, és important que abans d'iniciar aquesta activitat els alumnes hagin llegit contes de tipologia diversa i que hagin treballat a classe les característiques bàsiques d'aquest gènere.

DOLORS FONT ROTCHÉS, CATERINA MARTÍNEZ TABERNER

I FRANCINA TORRAS COMPTE

són professores de la Facultat de Formació del Professorat del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona